

Chystaná legislativa EU

BIODIVERZITA V OHROŽENÍ?

Klára Hrdá

AKTUÁLNÍ SITUACE

Zákon o osivu a sadbě + fyto-sanitární zákon

Jeden z nejprísnejších v EU

Pro osiva uváděná do oběhu - komerčně využívaná

Předchozímu pokusu Komise přizpůsobit zákon o osivech ještě blíže zájmům průmyslu novým nařízením zabránila silná kampaň občanské společnosti a zamítnutí ze strany Evropského parlamentu v březnu 2014.

Hlavní legislativa, kterou se schvaluje výzkum a uvedení GMO na trh je obsažena ve **Směrnici 90/220/EEC, novelizované směrnici 2001/18/EC**

Evropský soudní dvůr v roce 2018 rozhodl, že se regulace v oblasti GMO budou týkat také všech organismů, které byly pozměněny pomocí nových metod editace genomu.

NGT LEGISLATIVA

NAPROSTÁ DEREGLULACE VĚTŠINY "NOVÝCH" GMO

Návrh dereguluje rostliny vyrobené pomocí nových GM technik. Nejčastěji používanou technikou pro úpravy genů je **CRISPR/Cas (patentovaná v 2012)**.

Do deregulace by mohly být zahrnuty i další nové techniky GM, jako jsou techniky **gene silencing** (interference RNAi nebo RNA).

Nově vytvořené 2 kategorie:

NGT 1 - téměř úplná deregulace (94 % NGT)

NGT 2 - Velmi oslazená regulace (6 % NGT)

Deregulace NGT (new GMO) v EU zóně a dodatek a overview

KATEGORIE NGT 1 - 94 % NGT

- Žádné hodnocení rizik pro zdraví lidí a zvířat ani pro životní prostředí
- Žádné značení ani sledování těchto GMO v celém zemědělském a potravinářském průmyslu dodavatelské řetězce krmiv
- Označování (prozatím) omezeno jen na semena, (i to může být odstraněno)
- Žádné označování těchto GMO pro spotřebitele, čímž končí možnost nakupovat a jíst potraviny bez GMO
- Zemědělci nebudou mít šanci zjistit, zda sousedé pěstují nové GMO
- Žádný způsob, jak chránit plodiny před kontaminací GMO
-
- Nové GMO mohou mít vlastnosti nechtěné zemědělcem, jehož plodina je kontaminována
- Žádná země nesmí na svém území zakazovat pěstování NGT
- Bio zemědělec se nemůže vyhradit proti pěstování NGT na sousedních polích
- Dojde k prolomení zákazu GMO v BIO produkci
- Pokud dojde ke kontaminaci, nebude možné zjistit zdroj a potrestat viníka

KATEGORIE NGT 1 - 94 % NGT

- Žádné veřejně dostupné detekční metody, takže žádná možnost sledování účinků na zdraví, životní prostředí nebo zemědělství.
- Kromě nulového trasování není stanovena žádná odpovědnost – takže není jasné, kdo je právně odpovědný, pokud se něco pokazí, např. pokud
  - Spotřebitel má alergickou nebo toxickou reakci na novou GM potravinu
  - Šlechtitelé: dojde ke kontaminaci zárodečné plazmy GMO
  - Pokud dojde ke kontaminaci farmářské plodiny novými GMO
  - Pokud dojde ke kontaminaci u výrobců potravin
- Náklady na segregaci ponese organický/neGMO sektor

KATEGORIE NGT 2 - 6 % NGT

- Upravené (oslabené) hodnocení rizik podle očekávaného „rizikového profilu“.
- Nadále budou platit požadavky na označování GMO a sledovatelnost.
- Sledovatelnost však bude obtížné dosáhnout, pokud neexistuje žádná detekční metoda
- Rostliny mohou být dokonce označovány coby „udržitelné“ , pokud mají vlastnost schopnou přispět k udržitelnosti – pro tvrzení o udržitelnosti ale nejsou vyžadovány žádné důkazy.

○

RIZIKO PRO SPOTŘEBITELE

- Spotřebitelé si nebudou moci vybrat, zda budou kupovat a jíst geneticky nemodifikované potraviny, i když průzkumy ukazují, že většina spotřebitelů si přeje zachovat označení pro všechny GMO.
- Spotřebitelé již nebudou mít jistotu, že rizika pro bezpečnost potravin plynoucí z GMO byla prověřena.
- Rizika všech GM rostlin jsou neočekávaná toxicita nebo alergenicitá.
- Tato rizika si uvědomuje mnoho vědců a regulačních orgánů po celém světě.
- Studie o GM potravinách 1. generace zjistily, že mohou být neočekávaně toxické nebo alergenní.
- Není důvod se domnívat, že nové GMO jsou bezpečnější/méně rizikové než zavedené GMO staršího typu. Průzkum neproběhl!

RIZIKO PRO ŠLECHTITELE - PATENTY A FARMÁŘE

- Všechny staré i nové GMO jsou patentovány – patenty se vztahují jak na jednotlivé GMO, tak na technologie používané k jejich výrobě, jako je technika úpravy genů zvaná CRISPR/Cas.
- Daleko od demokratizace šlechtění rostlin a jeho předání do rukou malých a středních šlechtitelů, jak se často tvrdí, nové GM techniky vlastní a kontrolují velké agropodnikové korporace prostřednictvím vlastnictví patentů.
- Patentovému prostředí v oblasti editace zemědělských genů dominují **Corteva (dříve Dow DuPont) a Bayer (který získal Monsanto), následované KWS, Calyxt, BASF, Keygene a Syngenta.**
- Deregulace nových GMO by zvýšila riziko, že pěstitelé malých a středních rostlin a zemědělci uvíznou v husté síti překrývajících se patentů.
- Pro šlechtitele rostlin by bylo stále obtížnější nebo nemožnější získat přístup ke genetickým zdrojům.
- Deregulace by umožnila velkým semenářským společnostem zvýšit jejich dominance, vytlačování menších a středních chovatelských společností.
- V roce 2012 společnost Monsanto postavila před soud **450 farmářů**, což vedlo k 142 soudním sporům, z nichž 70 získalo společnost 23 milionů dolarů.

PROČ BY NOVÉ GM TECHNIKY, JAKO JE EDITACE GENŮ, NEMĚLY BÝT DEREGULOVÁNY: VĚDECKÉ DŮVODY

Prof Michael Antoniou King's College London

ARGUMENTY PRO DEREGULACI NGT:

- Editace genů napodobuje to, co se může přirozeně vyskytnout při šlechtění a náhodné mutaci. **[POZNÁMKA: rozpor při nárokování patentů.]**
- Výsledek úpravy genu je zcela předvídatelný a produkty získané tímto procesem jsou tedy bezpečné.
- V současné době to představuje přinejlepším **nevyzkoušenou hypotézu.**
- Je známo, že tyto techniky jsou **náchylné k nepředvídatelným mutačním účinkům** „off-target“ a „in-target“ (poškození DNA).
- Může dojít k nepředvídatelné toxicitě, alergenitě
- Editace genů může **výrazně upravit biochemii a složení rostlin**
- Editace genů může být použita k radikální změně organismu a **zcela změnit biochemické cesty.** Takové produkty vyžadují přísnou regulaci.

ČESKÉ NÁZORY

Ředitelka Českomoravské šlechtitelské a semenářské asociace Vlasta Horká tvrdí, že asociace bude návrh podporovat **pouze za předpokladu, že produkty vzniklé z nových technik budou dostupné široké veřejnosti pod šlechtitelskou výjimkou a nebudou patentované.**

Zdroj:

https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/zemedelstvi-chov-genetika-crispr-eu.A230808_091906_ekonomika_drh?zdroj=vybava_recombee

ČESKÉ NÁZORY

Prezident Agrární komory ČR Jan Doležal připomíná, že geneticky modifikované plodiny se jako krmiva do EU běžně dovážejí. „Genetická modifikace, která se například ve Spojených státech používá **již téměř 30** let, umožňuje rezistenci vůči některým škůdcům, což vede k úspoře přípravků na ochranu rostlin a k šetrnější zemědělské produkci,“

ČESKÉ NÁZORY

„Velká většina současných odrůd používaných v ekologickém zemědělství má konvenční původ. S nástupem odrůd vzniklých s pomocí nových genomických technik u konvenčních šlechtitelů **nebudou mít ekologičtí zemědělci možnost získat dostatek ekologického osiva.** Několik existujících ekologických šlechtitelů totiž nebude schopno zabezpečit dostatečnou produkci těchto osiv,“
Tomáš Nejedlý ze Zemědělského svazu ČR

ČESKÉ NÁZORY

Agrární analytik Petr Havel považuje každý krok k liberalizaci za posun správným směrem. „Prospěch z toho bude mít i evropská a česká krajina – mimo jiné **snížením chemického zatížení zemědělské půdy**, ale i zvýšenou možností ukládat do půdy uhlík

ČESKÉ NÁZORY

„Česko má zájem na tom, aby bylo nařízení schváleno **co nejrychleji**. Považuje je za jeden z **klíčových nástrojů ekologizace agro-potravinářského sektoru**, který má potenciál přispět k dosažení cílů dalších politických iniciativ EU, jako jsou návrhy nařízení **k udržitelnému používání pesticidů** či revize rámcové směrnice EU o odpadech,“ mluvčí ministerstva zemědělství Vojtěch Bílý

ROZMNOŽOVACÍ MATERIÁL ROSTLIN A LESNÍCH DŘEVIN (REVIDOVANÁ PRAVIDLA)

Krok zpět pokud jde o ochranu lokální biodiverzity a přístup farmářů k takovému osivu

Problematické body nařízení:

- Omezuje přenos kulturní rozmanitosti rostlin
- Nedaří se implementovat právo zemědělců na osivo
- Selhal ve snaze zpřístupnit různorodých odrůdy v širším měřítku
- Nedaří se nastavit nezbytný kurz pro udržitelné zemědělství
- Výhody pro hobby pěstitele

Úprava marketingu osiv a rostlinného materiálu a dodatky

OMEZENÍ SVOBODNÉ VÝMĚNY A PŘESUNU OSIVA

Nové nařízení EU by bránilo svobodného sdílení osiva určeného ke konzervaci. Návrh počítá s rozsáhlou byrokratickou zátěží a nepraktickými požadavky, včetně nové povinnosti na podávání zpráv.

Zemědělci budou dokonce vyloučeni z přístupu k rozmanitosti, kterou zachovávají organizace pro osivo a genové banky (článek 29).

ARCHE NOAH požaduje, aby byla v celé EU výslovně povolena ochrana a další rozvoj rozmanitosti pěstovaných rostlin.

Všechna pravidla, která brání této práci, by měla být odstraněna z legislativy o semenech.

Rostlinný rozmnožovací materiál přesouvaný mezi semenými a genovými bankami, organizacemi a sítěmi uchovatelů **včetně bezplatné výměny** se považuje **za marketing a spadá pod fyto-sanitární předpisy a širokou šklálu administrativy, včetně povinné registrace, informování úřadů atd.**

- Způsobilo by to větší ztrátu agrobiologické rozmanitosti
- Posune tyto aktivity do illegality či šedé zóny
- Omezení je v rozporu s existujícími mezinárodními závazky

PRÁVO ZEMĚDĚLCŮ NA OSIVO

Od roku 2018 mezinárodní právo výslovně uděluje rolníkům právo semenařit, používat, vyměňovat a prodávat své vlastní osivo (UNDROP + FAO Plant Treaty).

Komise nyní v rozporu s tím navrhuje pro zemědělce svévolná omezení.

Mělo by jim být povoleno vyměňovat své osivo pouze v malých množstvích a pouze napřímo (článek 30).

Má být zakázáno propagovat své osivo na veřejnosti.

Je zcela zakázáno prodávat vlastní farmářské osivo.

Není možné přijmout osivo ze semenné banky, uchovatelské sítě apod.

Návrh neposkytuje žádný nástroj, který by zajistil práva na zachování jejich osiva, na ochranu tradičních znalostí a zajištění sdílení přínosů, ani právo účastnit se rozhodovacích procesů

ARCHE NOAH požaduje, aby právo farmářů na výměnu a prodej vlastního osiva bylo plně zakotveno v právu EU.

HETEROGENNÍ OSIVO

U odrůd, které nesplňují požadavek průmyslové uniformity, ale jsou geneticky rozmanitější a přizpůsobivější, platí v současné době právní omezení jejich uvádění na trh – s omezením na malá množství, malé velikosti balení a oblasti původu.

Nový legislativní návrh tato omezení odstraňuje. Známé i nově vyšlechtěné odrůdy lze nyní prodávat v množství, které odpovídá poptávce.

Návrh však zároveň ztěžuje především malým producentům zpřístupnění těchto osiv – nepraktickými požadavky na povolení (článek 53), přísnějšími předpisy pro produkci osiva

HOBBY ZAHRÁDKÁŘI

Pozitivní prvky návrhu jsou úplnou výjimkou z regulace pro soukromý sektor

– soukromá výměna a prodej osiva zůstává bez regulace (článek 2)

– a výjimka z povinné certifikace odrůd a certifikace osiva pro osivo prodávané hobby zahrádkářům (článek 28). Tato výjimka je důležitá, protože potřeby hobby zahrádkářů jsou velmi odlišné od potřeb zemědělců. Genetická uniformita odrůdy pro ně není důležitá. Více se zabývají chutí, rozmanitost barev a tvarů a zachování kulturního dědictví.

CO MŮŽEME UDĚLAT?

Vyjádřit svůj

názor

*k návrhu komise
do 7.12.2023*

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13083-Rozmnozovací-material-rostlin-a-lesnich-drevin-revidovana-pravidla-/feedback_cs?p_id=32235870

Oslovit

Ministerstvo

zemědělství

Oslovit poslance

EU Parlamentu

*Výbor pro zemědělství
a výbor pro veřejné
zdraví*

<https://www.europarl.europa.eu/meps/cs/search/advanced?name=&euPoliticalGroupBodyRefNum=&countryCode=CZ&bodyType=COM&bodyReferenceNum=2870>

Raise our forks

for diversity!

Petice

<https://mitmachen.arche-noah.at/en/raise-our-forks/>

Děkuji

POUŽITÉ ZDROJE:

PREZENTACE NA KONFERENCI V DUBLINU

PROHLÁŠENÍ ARCHE NOAH

DALŠÍ ZDROJ O NGT

RIGHT TO FOOD